

Гринчук Ю. В.

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Обґрунтування методу обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції в системі управління витратами

Під методом обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції прийнято розуміти сукупність прийомів документування та відображення виробничих витрат, що забезпечують визначення фактичної собівартості продукції та необхідну інформацію для контролю за процесом її формування [3].

Дослідженням калькуляції собівартості продукції та обґрунтуванням методу обліку витрат на виробництві займалися як вітчизняні так і зарубіжні вчені, серед яких Г. В. Савицька [3], Е. П. Мних [1], П. Г. Попович, І. В. Панченко [2], проте питання не було розкрито в повній мірі, що й спонукало до розгляду даної теми.

Діючі методи обліку витрат на виробництво класифікуються за об'єктами угруповання: попроцесний метод, попередільний метод, позамовний метод.

Попроцесний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції застосовують, як правило, на підприємствах видобувних галузей промисловості, енергетичних підприємствах, ряді підприємствах хімічної промисловості і промисловості будівельних матеріалів [2].

Попередільний метод обліку витрат переважно застосовують в галузях промисловості, для яких характерний поділ технологічного процесу на окремі фази обробки вихідної сировини.

Сутність позамовного методу полягає в наступному: всі прямі основні витрати враховуються за статтями калькуляції по окремих виробничих замовленнях, що видаються на задалегідь визначену кількість виробів (продукції) даного виду. У таблиці 1 представлена порівняльна характеристика цих методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.

Зазначені обставини визначають специфіку калькулювання собівартості одиниці послуг, необхідної для обґрунтування рівня тарифів, визначення прибутку, оцінки ефективності технологічних, організаційних та економічних заходів щодо вдосконалення діяльності організацій житлово-комунального господарства. Об'єктами калькулювання собівартості є послуги по кожному виду діяльності житлово-комунального господарства з урахуванням специфіки виробництва та реалізації послуг в кожному з них.

Разом з тим розглянуті технологічні і організаційні чинники виробництва, характер і безперервність виробничого циклу, кількісні та якісні характеристики послуг, що надаються, а також порівняльний аналіз особливостей попроцесного і попередільного методу обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції дозволяють зробити висновок

про необхідність використання в організаціях житлово-комунальних господарства попроцесного методу обліку витрат.

Таблиця 1 Порівняльна характеристика методів обліку витрат на виробництво і калькуляції собівартості продукції в системі управління витрат

Критерій	Попроцесний метод	Попередільний метод	Позамовний
Об'єкт обліку Витрат	Вид або група однорідних товарів (робіт, послуг)	Окремий технологічний переділ	Виробниче замовлення
Об'єкт калькулювання	Обсяг випущеної продукції (за видами або групами)	Продукція кожного переділу (напівфабрикат або готова продукція за видами і групами)	Виробниче замовлення, контракт
Характер виробництва	Масове виробництво одного або декількох видів продукції	Масове виробництво однорідної за певними матеріалами та вихідної сировини продукції	Індивідуальне виробництво, дрібносерійне і серійне виробництво
Технологія виробництва	Короткий технологічний цикл, відсутність в більшості випадків незавершеного виробництва	Послідовна переробка сировини за технологічними переділами в готовий продукт на основі хіміко-фізичних, термічних або біологічних процесів	Механічні процеси обробки матеріалів при виготовленні складних або унікальних видів продукції

Джерело: побудовано за даними [1]

На наш погляд, такий підхід обумовлений наступним:

- виділені у зазначеній методиці технологічні переділи є не чим іншим, як окремими стадіями одного виробничого процесу;
- виробничий процес за вказаними переділів (проміжним і кінцевим) – не закінчується виробленням напівфабрикатів, собівартість яких можливо калькулювати, і відсутність незавершеного виробництва;
- використання попроцесного методу обліку витрат і калькулювання собівартості послуг з певної номенклатурі статей з розподілом витрат по виділеним стадіях дозволить підвищити повноту та об'єктивність відображення витрат з надання послуг, забезпечити контроль за раціональним використанням коштів і виявленням резервів ресурсозбереження.

Отже, за основу класифікації різних методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції приймаються об'єкти обліку витрат, об'єкти калькулювання та способи контролю за собівартістю продукції. Існує дуже велика кількість методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг), але всю їх чисельність можна класифікувати за двома основними угрупованнями: об'єктів обліку витрат і оперативності контролю за витратами.

Так, методика обліку витрат і калькулювання собівартості послуг при попроцесному методі дозволяє враховувати в повній мірі нормативні і навіть понаднормативні втрати в ході виробничого процесу і приймати відповідні рішення по управлінню собівартістю послуг.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік : підручник / за ред. Е. П. Мних. – М. : Бухгалтерський облік, 2015.
2. Панченко І. В. Бухгалтерський, управлінський і виробничий облік : навч. посібник. – Київ : КНАУ. – 2014.
3. Савицька Г. В. Управлінський і виробничий облік. – 6-те вид. ; пер. з англ. – М. : ЮНІ-ТИ-Дана, 2016.
4. Сіренко Н. М. Стратегія інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України: монографія. – Миколаїв, 2010. – 416 с.

Науковий керівник: **Сіренко Н. М.**, *д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*